

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ראש השנה

(חלק כד)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת האזינו, כו אלול, ה'תשפ"ד — ג תשרי, ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ראש השנה

222

המנהגים האמורים) שיום זה הוא ראש השנה – דבר הכי מפורסם, נדפס בלוחות וכו' וכו'.

ב. בלבוש⁷ הובא גם כן טעם זה – „כדי לערבב את השטן שלא ידע יום שהוא ראש השנה“, אלא שהוסיף שם: „כיון שלא קדשוהו“.

ועפ"ז היה אפשר לבאר זאת, על-פי הידוע⁸ שקביעות החדשים וכו' תלויה בדעת בית-דין: קביעת יום ראש חודש היא רק על-ידי קידוש החודש של ישראל, דע"ז שבית-דין (ישראל) קובעים שיום פלוני הוא ראש חודש, נעשה יום זה לר"ח,

עד שאמרו חז"ל „כשמתכנסין מלאכי השרת לפני הקב"ה לומר אימתי ראש השנה ואימתי יום הכיפורים, הקב"ה אומר להם לי אתם שואלים, אני ואתם נלך אצל בית דין של מטה“⁹.

וממילא נמצא שעל-ידי אי-הזכרת ר"ח בתפלות ראש השנה, והעדר ההזכרה בשבת שלפניו¹⁰ – כאילו¹¹ אכן לא נקבע היום כר"ח תשרי, וממילא אין השטן יודע (בוודאות?) אימתי חל „יום שהוא ראש השנה“.

א. אחד הטעמים לכך שאין מזכירין ראש חודש בתפלות ראש השנה הוא: „לערבב השטן, שלא ידע שהיום הוא ר"ח תשרי (ולא יבא לקטרג)“².

ענין זה (לערבב כו') הובא³ גם כטעם למנהגנו שלא להזכיר (לברך) את חודש תשרי בשבת שלפניו (כמו בכל שבת שלפני ראש חודש – שבת מברכים).

ולכאורה אינו מובן³:

הלא ה"שטן" הוא מלאך הבא לבית-דין של מעלה וכו', וכמפורש בספר איוב (בתחילתו⁴), שהשטן בא ביום הדין (בראש השנה⁵) בתוך בני האלקים „להתייצב על ה" – ואם כן, איך אפשר לומר שניתן „לערבבו“, ו"להטעותו" בדבר כה פשוט⁶, עד שלא ידע (בגלל

1) שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סתקפ"א ס"ו. והוא מלבוש (סתקפ"א ס"א. וראה גם סתקפ"ב ס"ו). מנהגים למהרא" טירנא חודש אלול. מנהגים להרא" קלויזנר (רבו של מהרי"ל) מנהגי ראש השנה אות א הגהה א.

2) כ"ה (כחצ"ע) בשו"ע אדה"ז שם. וראה מבוא לקונטרס השלחן (להרא"ח נאה) ס"ח.

3) מנהגי מהרא"ק, הרא" טירנא ולבוש (סתקפ"א) שם.

3* ראה גם אמת ליעקב מערכת ז' אות זה.

4) א, ו ואילך. ולהעיר ממו"נ ח"ג פכ"ב. רמב"ן לאיוב ב, א. וראה צפע"נ למו"נ שם (צפע"נ עה"ת דברים ע' תטז). שו"ת צפע"נ דוינסק ח"א סק"א. ואכ"מ.

5) ראה מפרשים לאיוב שם.

6) להעיר מחגיגה (ד, סע"ב) וכתובות (עז, ב)

7) ענין הטעיית (שלוחו של) מלאך המות. וראה גם תוד"ה תורה – שבת פט, א. אבל שם הכוונה לא להטעות אלא ל"טירדה".

7) רסתקפ"א שם.

8) ראה לקו"ש חט"ז ע' 98 ואילך. וש"נ.

9) דב"ר פ"ב, יד (ובהנסמן ברד"ל שם). וראה (בענינו) פירוש אחר בחכמת שלמה (למהרש"ק) לשו"ע או"ח סתקפ"א ס"ג.

10) וראה לקו"ש חט"ז ע' 187 ואילך.

11) אבל לא ממש, שהרי כל החדשים וכו' כבר נקבעו ע"י הלל הנשיא (נסמן בלקו"ש חט"ז ע' 94 הערה 10).

מנהגנו לתקוע בשופר במשך חודש אלול – שע"ז אנו מערבבים את השטן „שלא יבין מתי יהיה ראש השנה“¹⁶.

וגם כאן אינו מובן, כנ"ל: איך יתכן „לרמות“ את השטן, שלא ידע „מתי יהיה ראש השנה“?

ויש לומר הביאור בזה:

את ענין ערבוב השטן (בקשר לראש השנה) מצינו בגמרא¹⁷ בנוגע למצות תקיעת שופר בראש השנה בכלל: „א"ר יצחק . . למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן“. ופירש רש"י¹⁸: „שלא ישטן, כשישמע ישראל מחבבין את המצות מסתמין דבריו“. כלומר, כיון שישאל אינם מסתפקים בתקיעות ותרועות פעם אחת, אלא תוקעין ומריעין בשנית, הדבר מורה על חיבובם את המצוות – ובכך מסתמין דברי השטן המקטרג.

ועל-דרך-זה אפשר לפרש את ענין ערבוב השטן בנוגע לתקיעות דחודש אלול:

ענינן של התקיעות בחודש אלול הוא (כידוע¹⁹) „כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר²⁰ אם יתקע

אלא שתירוץ זה אינו מספיק, ומשני טעמים:

(א) בראש השנה נעשים כמה וכמה ענינים שבהם ניכר, ובהדגשה, שיום זה הוא ראש השנה – ר"ח תשרי – ואיך אפשר לומר שכיון ש„לא קדשוהו“ (לר"ח) לא ידע השטן שהוא ראש השנה?

(ב) ועיקר: הטעם של „ערבוב השטן“ הובא¹² בנוגע לשני מנהגים נוספים, שאינם שייכים כלל לענין ראש חודש:

(א) „ומטעם זה נמי אין תוקעין בערב ראש השנה¹³, כי אז יהיה סבור השטן שעבר יום הדין“¹⁴, (ב) „וכן מכח זה מתחילין לקרות בראשית בשמחת תורה כדי שלא יבין את ראשית שנה או אחרית שנה“¹⁴.

ואם כן, הדרא קושיא לדוכתא: איך יתכן לומר שע"ז שאין תוקעין בערב ראש השנה ואין מתחילין לקרות בראשית בראש השנה, אנו מערבבים את השטן שיסבור ש„עבר יום הדין“ וכו', ובפרט כאשר מוכח מכמה ענינים, כאמור, שיום זה הוא ראש השנה (והחודש)?

ג. ויובן בהקדים מנהג נוסף שענין ערבוב השטן הובא¹⁵ כטעם אליו, והוא

(12) מנהגים שבהערה 3. מהר"ל מנהגי ימים נוראים הגהה הב' (לו, א). מטה משה שמשע"ח. וראה לבוש ואל"י רבה רסתקפ"א. לבוש רסטרס"ט. ועוד.

(13) וטעם זה הובא להלכה במג"א סתקפ"א סקי"ד. הוספות לשו"ע אדה"ז טו"ס תקפ"א.

(14) לשון מהרא"ק שם.

(15) רא"ש (ראש השנה בסופה) ראבי"ה (שם סתקמ"ב) וטור (רסתקפ"א) בשם פדר"א (וראה

ביאור הרד"ל לפדר"א פמ"ז אות כ) ועוד – אבל בלי ההסברה, שערבוב השטן היינו „שלא יבין כו“.

(16) לשון מהרא"ק שם. ועד"ז הוא במנהגים טירנא, מטה משה, מהר"ל ולבוש שם.

(17) ר"ה טז, סע"א ואילך.

(18) ועד"ז בר"ח שם. מאירי שם. ערוך ערך ערב. ולהעיר מתיב"ע פינתס כט, א. שו"ע אדה"ז סתקפ"ה ס"ו.

(19) ראה בהמסומן בהערה 15 בשם פרקי דר"א (פמ"ו).

(20) עמוס ג, ו.

שופר בעיר גוי"; ולכן, עי"ז גופא שישראל תוקעים בשופר ומתעוררים בתשובה, נעשה השטן מעורבב²¹, כי מכך הוא מסיק שבכח תשובתם זכו בני ישראל בדין עוד בחודש אלול²², ולכן אין טעם ותועלת בקטרוגו בראש השנה – „מסתתמין דבריו“.

ד. עפ"ז יובן גם הטעם האמור, שערכוב השטן (עלידי התקיעות דאלול) גורם „שלא יבין מתי יהיה ראש השנה“:

כאשר יהודי עושה תשובה כדבעי בטרם מגיע ראש השנה, מובטח הוא כבר שיכתב ויחתם בספרן של צדיקים – „דינו“ נפסק כבר לטובה בחודש אלול,

פירוש „לא יבין מתי יהיה ראש השנה“ הוא²³ [לא שאינו יודע (את הכתוב בלוח השנה –) מתי חל יום

]ובפרט, כפי שמצינו בכמה מקומות, שגם בכל ימות השנה (ולאו דוקא בראש השנה) אפשר לזכות לפסק-דין החלטי לטוב על-ידי תשובה ותפלה כדבעי; לדוגמא: חזקיהו המלך²⁵ פעל על-ידי תשובה ותפלה, והוספתי על ימין חמש עשרה שנה²⁶, ומשמע מהסיפור שהדבר לא היה בזמן מיוחד כראש השנה וכיוצא בזה²⁷].

והפירוש הר"ן ר"ה שם ונוד, דערבוב השטן פירושו הכנעת היצר (כמאמר ר"ל (ב"ב טז, א) הוא שטן הוא יצה"ר הוא מה"מ) – א"כ הוא הוא ענין התשובה הבאה ע"י תק"ש.

(22) ולהעיר, שהלשון (במקומות שבהערה 15) הוא „וכדי לערבב את השטן“ ולא „ונוד כדי כו" (כבלבוש שם. וראה מט"מ שם). ומשמע קצת שאי"ז טעם שני כ"א המשך למ"ש לפניו „להזהיר ישראל שיעשו תשובה“.

ולכן השטן מעורבב מהתקיעות בחודש אלול: הוא סבור שבני ישראל זכו כבר בדין על-ידי התעוררות התשובה דחודש אלול (וקטרוגו אינו יכול עוד לעשות מאומה),

(23) ונוד"ז יש לפרש דברי הירושלמי (שהובא בערוך (שם), תוס' ור"ן ר"ה שם. טאו"ח סתקפ"ה. ועוד) ש„ערבוב השטן“ ע"י תקיעות דר"ה הוא מחמת חושש שתקיעה זו היא התקיעה בשופר גדול דלע"ל כשיגיע זמנו להתבלע – דהיינו, לא שטועה שהוא הזמן דלעתיד*, אלא שתוכן ופעולת תקיעה זו הוא אותו התוכן ופעולה שבתקיעה דלעתיד ולכן יתבלע תיכף. – ולהעיר מהמבואר בכ"מ בדא"ח (לקו"ת ר"ה נט, ג ואילך. עטר"ר ש' ר"ה כב, א ואילך. ועוד) ההפרש בין השופר דר"ה להשופר גדול דלעתיד. ושם (לקו"ת ס, רע"ג. עטר"ר ש' יוהכ"פ בתחלתו)

כך, שהקטרוג שלו בראש השנה הוא על-כ"ל-פנים רק על הספק, ובמילא אינו בתוקף וכו'.

על-פי הסברה זו מובן גם מה ש„אין

ההתקיעה ביוהכ"פ אחר נעילה עתה – היא מבחי' שופר גדול.

(24) שבהערה 12.

(25) מלכים ב כ, א ואילך. ישעי' לח, א ואילך.

(26) מלכים שם כ, ו. ועד"ז בישעי' שם, ה.

(27) ראה עטרת ראש ד, א. ולהעיר מטורי אבן לר"ה (יז, ב).

* ובסמ"ג הלכות שופר (הובא בב"י לטור או"ח סתקפ"ה ד"ה ומו"ש כו' כדי שיתערבב) מפרש שהוא ע"ד „אדם שרואה מת שזוכר יום המיתה ומעורבב בזה ואינו יכול לקטרג“.

להתעוררות ולעבודת היום של ראש השנה, וממילא גם לתוצאתה – הזכיה בדין.

ועל-דרך-זה גם מה ש"היה ראוי לקרות פ' בראשית בר"ה³¹, ש"ל שאין זה רק מפני שראש השנה הוא התחלת השנה (בזמן), כי אם גם לפי שענין "גמרה של תורה"³² ו"התחלת התורה" מוסיף לזכויות בני ישראל –

וכמובן, הן תוספת ההתעוררות והן התוספת בזכויות בני ישראל היו מביאות תועלת רבה בעבודה והשתדלות דראש השנה, לזכות בדין.

וזהו המכוון בטעם שאין מזכירין ר"ח בראש השנה "לערבב השטן שלא ידע שהיום הוא ר"ח תשרי" (שאין פירושו העדר הידיעה בנוגע לזמן, שר"ח הוא ביום ראש השנה, כי אם בנוגע לענינו ועבודתו):

כיון שאין בני ישראל מזכירים ר"ח בראש השנה, לא ירגיש השטן בראש השנה את התעוררות ועבודת ר"ח – "לא ידע שהיום הוא ראש חודש"³³;

ועל-דרך-זה בנוגע לענין "מתחילין לקרות בראשית בשמחת תורה כדי שלא יבין את ראשית שנה וכו'" – כיון שאין בני ישראל מתחילים בפועל "לקרות בראשית" בראש השנה, יסיק השטן שבעבודה של ראשית השנה חסרים הענין והפעולה הנובעים מסיום

תוקעין בערב ראש השנה, כי אז יהיה סבור השטן שעבר יום הדין":

כדי לערבב את השטן עוד יותר, שיסבור שבני ישראל אכן זכו כבר בדין בחודש אלול (על-ידי התעוררות התשובה מהתקיעות דחודש אלול), אנו מבטלים (בערב ראש השנה) את התקיעות דחודש אלול: אין עוד צורך להזקק להתעוררות שעל-ידי התקיעות.

[ואע"פ שהשטן יודע שאי-התקיעה בשופר בערב ראש השנה הוא מנהג קבוע מאז, ושטעמו ונימוקו הוא אכן לצורך זה גופא, כדי לערבב את השטן – הרי, כיון שזהו מנהג ישראל ש"תורה הוא"²⁸, תורת אמת, ממילא, אילו זכו – כן יהיה (זכיה מוחלטת בדין) באמת, ואכן ייקבע שנשלמה עבודת ראש השנה ו"עבר יום הדין"; ולפיכך קטרוגו של השטן הוא על הספק, בחלישות, כנ"ל].

ה. על-דרך-זה אפשר היה לכאורה לבאר גם בנוגע לשאר הענינים האמורים, שאנו נמנעים מלעשותם בראש השנה כדי "לערבב השטן" שלא ידע שיום זה הוא ראש השנה:

מה שיום ראש השנה הוא בו-בזמן גם ראש חודש תשרי אינו רק ענין בסדר הזמן (שהתחלת השנה היא ממיילא התחלת החודש), אלא הדבר אף נוגע [ובלשון הש"ס²⁹ – "אהנאי"] לענינו ותוכנו של ראש השנה: ההתעוררות מצד היות יום זה ראש חודש³⁰ מוסיפה

(31) ל' הלבוש ר"ס תקפא.

(32) דאם היו מתחילין בראשית בר"ה היו גם מסיימין אז את התורה, שהרי, מתכיפין התחלה להשלמה" (ב"רשות" לחתן בראשית).

(33) אבל להעיר של' הלבוש שם הוא: שלא ידע יום שהוא ר"ה.

(28) תוד"ה נפסל – מנחות כ, ב. ובכ"מ.

(29) זבחים צא, רע"א.

(30) ולהעיר, דר"ח הוא יום כפרה (ראה פינחס כח, טו ובפירש"י). וכנוסח מוסף דר"ח: זמן כפרה לכל תולדותם.

השנה" מדגישה שתוקעין לפני כן³⁵, ומצד תקיעות אלו (של חודש אלול) "עבר יום הדין".

ז. ויש לומר, שתוכנו של "ערכוב השטן" בשני ענינים אלו (אי-הזכרת ר"ח בקשר לראש השנה ו"מתחילין לקרות בראשית בשמחת תורה") הוא:

כאשר השטן מבחין שביום ראש השנה נעדרת מבני ישראל ההזכרה, וממילא ההתעוררות, של ר"ח, ועל-דרך-זה – המעלה של גמרה של תורה והתחלתה, הדבר גורם חלישות בקטרוגו – בסברו שיש חסרון בעבודתם של בני ישראל, וממילא אין הוא צריך להתאמץ לחפש אצל בני ישראל חסרונות נוספים.

ואע"פ שהשטן יודע את זאת גופא, שהדבר נעשה מתוך כוונה לערבב אותו, הרי – בפועל ההתעוררות והזכות אכן נעדרות (יחד עם כל התוצאות מהן): אין בידינו ההתעוררות כו' של ר"ח, אין בידינו גמרה של תורה והתחלת התורה!

ח. אלא שלפי זה מתעוררת השאלה לאידך גיסא:

היתכן באמת למנוע כל זאת מבני ישראל? הן אמת שיש בכך כוונה "לערכב השטן" – אבל, כנ"ל, סוף-סוף ביום זה נעדרות מבני ישראל עבודות אלו: ההתעוררות דתקיעת

והתחלת התורה – "לא יבין את ראשית שנה כו" –

ודבר זה יערבב את השטן "ולא יבא לקטרג", כי אילו זכו, כנ"ל – תהיה עיקר עבודתם בשלימות ובעילוי עד כדי כך, שלא יזדקקו לתוספת ההתעוררות שע"י ר"ח ו"גמרה של תורה" והתחלתה, אחר שזכו כבר (בלאו הכי) בדין.

ו. אלא שביאור זה עדיין אינו מחזור לגמרי:

לפי ביאור זה נמצא, שעל-ידי אי-הזכרת ר"ח (וע"ז שאין מתחילין לקרות בראשית) נגרם רק ערכוב השטן עצמו, ואילו הסיבה להעדר (או לחלישות) הקטרוג – "ולא יבא לקטרג" – היא בעיקר מחשבתו שעבודת ראש השנה נעשתה כבר בשלימות, ואין צורך כלל להזקק להנ"ל –

ולפי זה היה צריך להיות מודגש [לא רק הצד השלילי, "לא ידע שהיום הוא ר"ח" וכו', אלא לכל הפחות גם] הפרט החיובי שבענין זה (העבודה – בדוגמת עבודת ראש השנה).

אבל מסתימת הלשון³⁴, אין נוהגין להזכיר ר"ח בפירוש בראש השנה. . לערבב השטן שלא ידע שהיום הוא ר"ח תשרי (ולא יבא לקטרג), משמע, שגם הסיבה לכך ש"לא יבא לקטרג" היא מפני ש"לא ידע שהיום הוא ר"ח תשרי".

[ואין זה דומה לענין "אין תוקעין בערב ראש השנה כי אז יהיה סבור השטן שעבר יום הדין" – שכן לשון זו גופא ("אין תוקעין בערב ראש

35) ובפרט לפי ל' המהרא"ק שהובא במהרי"ל (וכן הוא במטה משה שם) – שב' המנהגים באים בהמשך זל"ז: מנהג כשר לתקוע מ"ח אלול. . לערבב השטן. . ויקטרג לכן אין תוקעין (מפסיקין) בער' כי אז ה' סבור השטן שיום הדין עבר.

34) לשון אדה"ז בשו"ע שם.

— וי"ל שזהו על-דרך³⁸ סיפור החסידים בנוגע לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (בזמן תחילת נשיאותו):

יהודי נכנס אל הרבי נ"ע ל"יחידות" וביקש ברכה אודות ענין רציני, שבו הוא נזקק להתעוררות רחמים רבים. אבל הרבי נ"ע השיב לו, שאין הוא יכול לעזור לו בכך.

לאחר ששמע תשובה שכזו, יצא היהודי מחדרו של הרבי ופרץ בבכי תמרורים. בהלכו הלך ובכה פגש את הרז"א (אחיו של הרבי נ"ע), ועל שאלתו מדוע הוא בוכה כל-כך, סיפר לו היהודי את אשר אירע לו ואת אשר ענה לו הרבי.

נכנס הרז"א לאחיו הרבי (כאמור, הדבר היה בתחילת ימי נשיאותו) ואמר לו: היתכן — שכאשר בא אליך אדם לבקש את ברכתך, הנך אומר שאינך יכול לעזור לו, עד שהמבקש בוכה בדמעות שליש מגודל צערך!

השטן ע"י העדר ברכת החודש בשבת שלפני ר"ה עם הטעם שהובא בשם הבעש"ט (היום יום כ"ה אלול. ועוד) שהקב"ה בעצמו מברך את החודש* — כי התעוררות התשובה העמוקה הלזו היא "כלי" (בחי"י "אתר שלים") לברכתו של הקב"ה (וראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 184 ואילך, דגם לביאור הבעש"ט הברכה היא ע"י עבודת האדם). ועד"ז י"ל להביאור דלקמן בפנים סעיף ט.

(38) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 126. אלא ששם נתבאר שפעולת ה"שבירה" היא גם במי שהוא בדרגא הכי נמוכה (וגם בגוים). וכאן הכוונה לאידך גיסא, שיש מעלה בענין זה על העבודה דוע"ט. ולהעיר מהמשך תער"ב פרכ"ב (ריש ע' תנ) "דצער ומיררות הנפש מגיע למעלה מעונג הנפש".

(* ולהעיר מ"מ"ש באל"י רבה (סתקפ"א סק"ה) כי הוא מבוך ועונג שבו אירע כמה דברים.

שופר בערב ראש השנה, ההתעוררות דראש חודש והענין דגמרה של תורה והתחלת התורה!:

והביאור בזה:

דבר זה גופא, שאנו מונעים עצמנו מענינים אלה כדי "לערבב השטן", צריך להביא (ואכן מביא) להתעוררות תשובה עמוקה יותר מזו שהיתה נגרמת על-ידי הענינים הנ"ל.

התעוררות התשובה באופן של "קול היוצא מפנימיות הלב" נגרמת "על ידי המרירות שבנפשו על ריחוקו מה' אשר רחוק ממנו בתכלית"³⁶;

ומרירות זו "על ריחוקו מה" מורגשת בלב יהודי פנימה באופן חזק ביותר — על-ידי התבוננותו בכך שנמנעו ממנו הענינים הטובים הנ"ל כדי "לערבב השטן". הוא מכיר ומרגיש במצבו — שלשטן יש כלפיו כח שכזה, שבעטיו יש הכרח לננוע ממנו ענין של תקיעת שופר, של הזכרת ר"ח ושל קריאת פרשת בראשית (בראש השנה).

ובפרט מסוים עמוקה התעוררות תשובה זו אף יותר מזו הבאה על-ידי תקיעת שופר וכו': התעוררות התשובה מתקיעת שופר באה מדבר שמחוץ הימנו (ועל-דרך-זה קריאת פרשת בראשית והזכרת ראש חודש);

משא"כ התעוררות התשובה שבאה ליהודי מן ההעדר והשלילה — מכך שנמנע ממנו ענין של תקיעת שופר כו' — נובעת ממנו גופא, ממצבו הוא וכו'³⁷.

(36) ל' הלקו"ת נצבים (מד, ג. מה, א) — בביאור מעלת תקיעת שופר על העבודה בתומצ"כ בכלל.

(37) ועפ"ז אולי יש לתווכך טעם זה דערבוב

כשאדם מקיים מצוות רק מתוך טעם ודעת, או בגלל העונג שיש לו בכך – אזי יש מקום לחילוק זה, שב(מנהג שהוא) „שלילה“ אי אפשר לחוש חיות כמו זו שבענין של פועל.

[וזהו החשבון שעורך השטן – שסוף־סוף יש חסרון בעבודת בני ישראל ב1920; ובפרט ש״ל שאין הוא יודע כלל על קיומו של „קלא פנימאה“, ואפילו בנוגע למחשבה – הרי גם במחשבה ישנן דרגות שונות⁴⁰].

אבל באמיתת הענין, מצד רצון המלך, אין כל חילוק בין עבודה זו לאחרת⁴¹.

כשיהודי מקיים מצוות משום ש„קדשנו במצותיו וציונו“ – אין אצלו כל נפקא־מינה;

אפילו כשנראה שהוא מפיסד ענין טוב, הרי כיון שיודע שזה גופא „תורה היא“, הוא מקיים זאת מתוך שמחה רבה וטוב לבב⁴².

וזה גופא מביא לכתובה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה, למטה מעשרה טפחים, בגשמיות וברוחניות גם יחד.

(משיחות יום שמוח״ת

ומוצאי ש״פ בראשית תשל״ט)

40) ראה תוד״ה שאין (שבת ב, ב), ובהמצויין בהגהות רעק״א שם. ועוד. ואכ״מ.

41) ובלשון הידוע (צוואת הריב״ש אות ג. וש״ב): שהכל הוא צורך גבוה, מפני שהש״ת רוצה שיעבדו אותו בכל האופנים.

42) ובלשון הידוע (שם): כי לפעמים אדם הולך ומדבר עם בני אדם ואז אינו יכול ללמוד... ואל יצער את עצמו בזה, כי הש״ת רוצה שיעבדוהו בכל האופנים.

חגר הרבי נ״ע עצמו באבנט, והורה שהיהודי יכנס אליו שנית – וכאשר נכנס, ברכו הרבי נ״ע, והברכה אכן נתקיימה בפועל.

ולכאורה צריך להבין: כיון שהיה ביכולת הרבי נ״ע לעזור לו (כנראה מסיום המאורע), מדוע מלכתחילה לא עשה כן, ולא עוד אלא שפטר אותו באופן שהביאו לדמעות כו'?

אלא שההסברה בזה היא (בדרך אפשר) על־דרך הנ״ל:

יהודי זה שביקש את ברכת הרבי, עדיין לא היה מוכשר ומסוגל באותה שעה, עקב מצבו הרוחני, לקבל ברכה כה גדולה כפי שדרש מצבו – הוא לא היה „כלי“ לכך, ולכן אי אפשר היה לעזור לו.

אולם מענה הרבי עורר אצל יהודי זה שברון לב, עד ששפך את לבו לפני ה' – והזכר עשה אותו כמציאות חדשה, שהיא „כלי“ לברכתו של הקב״ה על־ידי הרבי נ״ע.

ט. וענין עמוק מזה:

לא זו בלבד שזהו ענין הגורם התעוררות תשובה עמוקה יותר, אלא שבעומק הענין גם העילוי בפועל לא נעדר:

ההמנעות מענינים אלו היא מנהג ישראל אשר „תורה היא“²⁸ – ואם כן, הדבר הופך לענין של קיום (פועל) התורה³⁹, הנעשה מתוך שמחה רבה.

39) ע״ד סברת המד״א שבעשה״ד גם על „לאו“ ענו „הן“ (מכילתא יתרו כ, א – נתבאר בלקו״ש ח״ו ע' 119 ואילך. הדרן על מס' פסחים – נדפס בהגש״פ (קה״ת, ברוקלין) – בהוצאות תשמ״ו ושלאח״ז – ע' תסה ואילך).